

Veřejné finance

11a. Fiskální nerovnováha

Krátkodobá fiskální nerovnováha – rozpočtový deficit, rozpočtový přebytek

- **Krátkodobá fiskální nerovnováha je stav nesouladu mezi rozpočtovými příjmy a rozpočtovými výdaji v rámci jednoho rozpočtového období.**
- Mezi veřejnými příjmy a veřejnými výdaji mohou nastat **následující vztahy:**
 - $P = V$
 - $P > V$
 - $P < V$

Analýza krd. fiskální nerovnováhy

- **Dva přístupy:**
 - **Dynamický**
 - **Statický (bilanční)**
- **Faktor času u krátkodobé fiskální nerovnováhy:**
 - **Plánované saldo**
 - **Průběžné saldo**

Deficit státního rozpočtu

Do **celkového deficitu (schodku) SR** je podle **metodiky Mezinárodního měnového fondu** zahrnován tzv.

- **Primární deficit**
- **Úroky z veřejného dluhu**

Celkový deficit = primární deficit + úroky z veřejného dluhu
 $D = PD + Uvd$

Situace, které vedou ke vzniku rozpočtového deficitu:

Výdaje	Příjmy
Rostou rychleji	Rostou
Rostou	Konstantní stav
Rostou	Klesají
Konstantní stav	Klesají
Klesají	Klesají rychleji

Rozpočtový deficit

Druhy deficitu:

- **Aktivní (strukturální) - záměrný**
- **Pasivní (cyklický) - neplánovaný**

Příčiny vzniku schodku rozpočtu

- **Vnitřní (endogenní) faktory**
- **Vnější (exogenní) faktory**

Rozpočtový deficit

Aktivní (strukturální) schodek Vnitřní faktory	Pasivní (cyklický) schodek Vnější faktory
1. expanzivní fiskální politika	1. hospodářský pokles
2. politické důvody (např. vládní populismus)	2. růst cen základních surovin
3. snaha rozložit důsledky tzv. výdajových šoků	3. společenské, přírodní apod. jevy
4. rozložení daňového zatížení na více generací (v případě nákladných veřejných projektů)	4. úroky z veřejného dluhu

Hodnocení důsledků rozpočtového deficitu

- Krátkodobé důsledky schodku se liší od dlouhodobých,
- Rozpočtové důsledky jsou zřetelné, zatímco fiskální důsledky jsou obtížně vyjádřitelné a nejednoznačně hodnotitelné.

Krytí rozpočtového deficitu

1. zvýšení daní (a jiných veřejných příjmů),
2. krácení veřejných výdajů,
3. využití prostředků z privatizace (krytí státními finančními aktivy),
4. dluhové financování,
5. emisní financování,
6. kombinace některých uvedených způsobů.

Deficit rozpočtů v ČR

- Maastrichtské konvergenční fiskální kritérium pro podíl primárního deficitu státního rozpočtu na HDP ve výši maximálně 3%.
- **Deficit v ČR**
Příčiny deficitu SR:
 - Na straně příjmů
 - Na straně výdajů

Dlouhodobá fiskální nerovnováha – veřejný dluh

- Veřejný dluh je souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu, jednotlivým stupňům územní samosprávy, veřejným fondům a ostatním institucím ve veřejném sektoru, a to jak vnitřních subjektů (jde o vnitřní dluh), tak zahraničních subjektů (jde o zahraniční nebo vnější dluh).

Veřejný dluh je tedy souhrn závazků:

- Státu,
- Jednotlivých článků územní samosprávy,
- Veřejných fondů,
- Veřejnoprávních institucí zřizovaných státem a územní samosprávou (např. příspěvkových organizací),
- Veřejných podniků (státních a municipálních).

Členění a důsledky veřejného dluhu

Členění veřejného dluhu

- Hrubý dluh
- Čistý dluh

- Vnitřní dluh
- Vnější dluh

Důsledky veřejného dluhu

- Rozpočtové
- Redistribuční
- Fiskálně-destabilizační

Řešení veřejného dluhu

- **Pomocí pozitivních exogenních faktorů:**
 1. Tempo ekonomického růstu
 2. Inflace
- **Pomocí aktivních vládních opatření:**
 3. Přebytek státního rozpočtu
 4. Uvalení mimořádné jednorázové paušální dávky z kapitálu k umoření dluhu
 5. Monetární řešení
 6. Odmítnutí existujícího dluhu

Řešení dluhového problému omezují:

- *Nepopulárnost* většiny opatření.
- *Omezený časový horizont vlády*
- *Politické tlaky.*

Veřejný dluh v ČR

- **V posledních letech ovlivňuje růst veřejného dluhu především deficit státního rozpočtu.**
- **Konvergenční kritérium fiskální rovnováhy – podíl veřejného dluhu na HDP musí být nižší než 60%.**

www.euroekonom.sk